

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ของเกษตรกรในพื้นที่กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ร่วมกับการทำสวนผลไม้ ในพื้นที่กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 177 ราย ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2550 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2550 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แยกเสนอเป็นหมวดหมู่ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการเลี้ยงโคเนื้อ ร่วมกับการทำสวนผลไม้

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

การศึกษาสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร สาเหตุที่เกษตรกรตัดสินใจเลี้ยงโคเนื้อ ร่วมกับการทำสวนผลไม้ ประสิทธิภาพในการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ พื้นที่ถือครอง ลักษณะการถือครอง ขนาดพื้นที่ถือครอง ขนาดฟาร์ม แรงงาน เงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อ ร่วมกับการทำสวนผลไม้ ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สถานภาพทางสังคมของเกษตรกร

n = 177		
สถานภาพทางสังคม	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
ไม่เกิน 40 ปี	60	33.9
41 - 60 ปี	100	56.5
61 ปีขึ้นไป	17	9.6
ค่าต่ำสุด = 24 , ค่าสูงสุด = 79 , $\bar{X}$ = 47.18 , S.D. = 10.65		
ระดับการศึกษา		
ไม่เคยเรียนหนังสือเลย	3	1.7
ประถมศึกษา	160	90.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	12	6.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2	1.1
ขนาดของครอบครัว		
ไม่เกิน 3 คน	27	15.2
4 - 6 คน	126	71.2
7 คนขึ้นไป	24	13.6
ค่าต่ำสุด = 2 , ค่าสูงสุด = 12 , $\bar{X}$ = 4.94 , S.D. = 1.79		
การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร		
ไม่เป็นสมาชิก	47	26.5
เป็นสมาชิก *	130	73.5
ธ.ก.ส.	72	40.7
สหกรณ์การเกษตร	58	32.8
กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์	17	9.6
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	3	1.7

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

สถานภาพทางสังคม จากตารางที่ 4.1 พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ ในพื้นที่กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี มีสภาพทางสังคม ได้แก่ อายุ การศึกษา ขนาดของครอบครัว และการเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ดังนี้

อายุ เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 47.18 ปี ต่ำสุด 24 ปี และสูงสุด 79 ปี โดยเกษตรกรมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 56.5) มีอายุ 41-60 ปี รองลงมา (ร้อยละ 33.9) มีอายุไม่เกิน 40 ปี ส่วนอายุ 61 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 9.6)

การศึกษา เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 90.4) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา เท่านั้น มีเพียงส่วนน้อยที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา แต่ไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีเกษตรกรบางส่วน (ร้อยละ 1.7) ไม่เคยเรียนหนังสือเลย

ขนาดของครอบครัว เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.94 คน ต่ำสุด 2 คน และสูงสุด 12 คน โดยเกษตรกรเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 71.2) มีสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน รองลงมา (ร้อยละ 15.2) คือ เกษตรกรที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่เกิน 3 คน

การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร เกษตรกรเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 73.5) เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรสถาบันใดสถาบันหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งสถาบัน โดยมีเกษตรกรที่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 40.7) รองลงมา (ร้อยละ 32.8) เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรบางส่วน (ร้อยละ 9.6 และ 1.7) เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และกลุ่มแม่บ้าน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 สาเหตุที่เกษตรกรตัดสินใจเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ และประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ

n = 177

รายการ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
สาเหตุที่เกษตรกรตัดสินใจเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ *		
คาดว่าจะมีรายได้ดี	161	91.0
เห็นว่าเป็นอาชีพอิสระ	106	59.9
ได้รับการส่งเสริมจากทางราชการ	74	41.8
สืบทอดจากบรรพบุรุษ	14	7.9
ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้		
1-2 ปี	71	40.1
3-4 ปี	45	25.4
5-6 ปี	32	18.0
7 -10 ปี	15	8.5
11 ปีขึ้นไป	14	7.9
ค่าต่ำสุด = 1,ค่าสูงสุด = 17, $\bar{X}$ = 3.26 , S.D. = 1.56		

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

สาเหตุที่เกษตรกรตัดสินใจเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ จากตารางที่ 4.2 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีเหตุผลที่ตัดสินใจเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้มากกว่า 1 ข้อ โดย เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 91.0) ตัดสินใจเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ เพราะคาดว่าจะมีรายได้ดี เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 59.9) ตัดสินใจเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ เพราะเห็นว่าเป็นอาชีพอิสระ และเกษตรกรเกือบครึ่ง (ร้อยละ 41.8) เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ เพราะได้รับการส่งเสริมจากทางราชการ สำหรับเกษตรกรที่ทำการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ เพราะสืบทอดจากบรรพบุรุษ มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 7.9)

ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ จากตารางที่ 4.2 พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ เฉลี่ย 3.26 ปี สูงสุด 17 ปี ต่ำสุด 1 ปี โดยเกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 40.1) มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ 1-2 ปี รองลงมา (ร้อยละ 25.4) มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อ

ร่วมกับการทำสวนผลไม้ 3-4 ปี และเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ 11 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 7.9)

ตารางที่ 4.3 พื้นที่ถือครอง ลักษณะการถือครอง และขนาดพื้นที่ถือครองที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้

n = 177

พื้นที่ถือครอง	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ขนาดพื้นที่ถือครองมีพื้นที่ถือครอง	177	100.00
1 - 10 ไร่	71	40.1
11 - 20 ไร่	38	21.5
21 - 30 ไร่	34	19.2
31 - 40 ไร่	11	6.2
41 - 50 ไร่	9	5.0
51 - 60 ไร่	7	4.0
61 ไร่ขึ้นไป	7	4.0
ค่าต่ำสุด = 1, ค่าสูงสุด = 150 $\bar{X}$ = 29.89 , S.D. = 20.15		
ลักษณะการถือครอง*		
เป็นของตนเอง	158	89.3
ค่าต่ำสุด = 1 , ค่าสูงสุด = 150 , $\bar{X}$ = 29.87 , S.D. = 13.29		
เช่าผู้อื่น	13	7.3
ค่าต่ำสุด = 2 , ค่าสูงสุด = 30 , $\bar{X}$ = 11.08 , S.D. = 1.38		
ที่ดินญาติพี่น้อง	6	3.4
ค่าต่ำสุด = 2 , ค่าสูงสุด = 100 , $\bar{X}$ = 71.00 , S.D. = 74.78		

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 177

พื้นที่ถือครอง	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ขนาดพื้นที่ถือครองที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้		
1 - 10 ไร่	78	44.1
11 - 20 ไร่	36	20.3
21 - 30 ไร่	29	16.4
31 - 40 ไร่	10	5.6
41 - 50 ไร่	8	4.5
51 - 60 ไร่	9	5.1
61 ไร่ ขึ้นไป	7	4.0
ค่าต่ำสุด = 1 , ค่าสูงสุด = 100 , $\bar{X}$ = 14.51 , S.D. = 12.25		

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ

ขนาดพื้นที่ถือครอง จากตารางที่ 4.3 พบว่า เกษตรกรทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) มีพื้นที่ถือครอง ทั้งนี้ เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองนั้น มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 29.89 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ และสูงสุด 150 ไร่ โดยประมาณครึ่งหนึ่งเกษตรกรเหล่านี้ (ร้อยละ 40.1) มีพื้นที่ถือครอง 1 - 10 ไร่ รองลงมา (ร้อยละ 21.5) มีพื้นที่ถือครอง 11-20 ไร่

ลักษณะการถือครอง จากตารางที่ 4.3 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 89.3) ถือครองที่ดินซึ่งเป็นของตนเอง โดยถือครองที่ดินประเภทนี้เฉลี่ย 29.87 ไร่ สูงสุด 150 ไร่ และต่ำสุด 1 ไร่ มีเพียงส่วนน้อยที่ถือครองพื้นที่เช่าหรือพื้นที่ของญาติพี่น้อง โดยมีการถือครองพื้นที่เช่าเฉลี่ยร้อยละ 11.08 ไร่ สูงสุด 30 ไร่ ต่ำสุด 2 ไร่ และมีการถือครองพื้นที่ญาติเฉลี่ยร้อยละ 71.00 ไร่ สูงสุด 100 ไร่ ต่ำสุด 2 ไร่

ขนาดพื้นที่ถือครองที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ จากตารางที่ 4.3 พบว่า เกษตรกรทุกราย (ร้อยละ 100.00) มีพื้นที่ถือครองที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ โดยมีพื้นที่เฉลี่ยคนละ 14.51 ไร่ สูงสุด 100 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ ทั้งนี้ พบว่า เกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 44.1) มีพื้นที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ 1-10 ไร่ รองลงมา (ร้อยละ 20.3) มีพื้นที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ 11-20 ไร่

ตารางที่ 4.4 ขนาดฟาร์ม แรงงาน และเงินทุนที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ ร่วมกับการทำสวนผลไม้

n = 177

รายการ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ขนาดฟาร์มเลี้ยงโคเนื้อ ร่วมกับการทำสวนผลไม้		
1-5 ตัว	76	42.9
6-10 ตัว	39	22.0
11-15 ตัว	25	14.2
16-20 ตัว	22	12.4
21 ตัวขึ้นไป	15	8.5
ค่าต่ำสุด = 1 , ค่าสูงสุด = 53 , $\bar{X}$ = 9.67 , S.D. = 6.31		
แรงงานที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ ร่วมกับการทำสวนผลไม้		
ไม่ใช้แรงงานในครอบครัว	2	1.1
ใช้แรงงานในครอบครัว	175	98.9
แรงงานในครอบครัว 1 คน	65	36.7
แรงงานในครอบครัว 2 คน	92	52.0
แรงงานในครอบครัว 3 คน ขึ้นไป	18	10.2
ค่าต่ำสุด = 1 , ค่าสูงสุด = 6 , $\bar{X}$ = 1.73 , S.D. = 0.63		
เงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อ ร่วมกับการทำสวนผลไม้ *		
ของตนเองและ/หรือครอบครัว	128	72.3
กู้ยืม	132	74.6
กองทุนหมู่บ้าน	89	50.3
สหกรณ์การเกษตร	38	21.5
ร.ก.ศ.	28	15.8
ญาติพี่น้อง	8	4.5

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ขนาดฟาร์มเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ จากตารางที่ 4.4 พบว่า เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ เฉลี่ยรายละ 9.67 ตัว สูงสุด 53 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว โดยเกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.9) เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ 1- 5 ตัว รองลงมา (ร้อยละ 22.0) เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ 6 - 10 ตัว และมีเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ 21 ตัว ขึ้นไป น้อยที่สุด (ร้อยละ 8.5)

แรงงานที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ จากตารางที่ 4.4 พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.9) มีการใช้แรงงานในครอบครัวเพื่อเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ โดยในกลุ่มที่มีการใช้แรงงานในครอบครัวนี้ ใช้แรงงานในครอบครัวเฉลี่ยครอบครัวละ 1.73 คน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน ทั้งนี้พบว่าเกษตรกรครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52.0) ใช้แรงงานในครอบครัว 2 คน รองลงมา (ร้อยละ 36.7) ใช้แรงงานในครอบครัว 1 คน และเกษตรกรจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 10.2) ใช้แรงงานในครอบครัว 3 คนขึ้นไป

เงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ จากตารางที่ 4.4 พบว่า เกษตรกรเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 72.3) ใช้เงินทุนของตนเองและครอบครัว ในการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ ขณะเดียวกันเกือบสามในสี่ของเกษตรกร (ร้อยละ 74.6) มีการกู้ยืมเงิน โดยเกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.3) กู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน รองลงมา (ร้อยละ 21.5) คือ เกษตรกรที่กู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตร และแหล่งที่เกษตรกร กู้ยืมอื่น ๆ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และญาติพี่น้อง

ตอนที่ 2 สภาพการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ของเกษตรกร

การศึกษาสภาพการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ของเกษตรกร ประกอบด้วย การศึกษาเกี่ยวกับ จำนวนโคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยงร่วมกับการทำสวนผลไม้ในปัจจุบัน ลักษณะรายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อ การประกอบอาชีพอื่นนอกจากการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ รายได้จากการขายโคเนื้อในรอบปี 2549 จำนวนโคเนื้อที่เกษตรกรขายในรอบปี 2549 การผสมพันธุ์และคัดเลือกพันธุ์โคเนื้อ การตั้งท้อง การให้ลูก การปฏิบัติเลี้ยงดูโคเนื้อ การปลูกหญ้าหรือพัฒนา/ปรับปรุงแปลงหญ้า แหล่งอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ การปรับปรุงคุณภาพอาหารหยาบ การเก็บสำรองอาหารหยาบไว้เลี้ยงโคเนื้อในฤดูแล้ง การใช้อาหารข้นและแร่ธาตุเลี้ยงโคเนื้อ คอกหรือโรงเรือน การกำจัดพยาธิภายใน-ภายนอกให้โคเนื้อ การสุขาภิบาลเพื่อป้องกันและควบคุมโรค ประวัติการเกิดโรคระบาดของโคเนื้อในฝูง การทำสวนผลไม้และการนำสิ่งเหลือใช้จากสวนผลไม้มาใช้ประโยชน์ และการใช้ประโยชน์จากมูลโค ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.5 จำนวนการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ในปัจจุบัน จำแนกตามพันธุ์ *

n = 177

พันธุ์โคเนื้อ	จำนวนเกษตรกร		จำนวนโคเนื้อ			
	ราย	ร้อยละ	$\bar{X}$	(S.D)	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
พื้นเมือง	138	78.0	5.31	5.6	1	34
พื้นเมืองx อเมริกันบราห์มัน	44	27.2	2.91	3.03	1	16
อเมริกันบราห์มัน	4	2.3	4.75	3.77	2	10
พื้นเมืองx ชิมเมนทอล	2	1.1	5.00	5.65	1	9
รวมทุกพันธุ์	(177)	(100.0)	5.03	(5.39)	1	34

หมายเหตุ * คอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ในปัจจุบัน จำแนกตามพันธุ์ จากตารางที่ 4.5 พบว่า เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ ด้วยโคพื้นเมือง และ/หรือลูกผสมพันธุ์ต่างประเทศ ทั้งนี้เกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้รวมทุกพันธุ์ เฉลี่ย รายละ 5.03 ตัว ค่าสุด 1 ตัว สูงสุด 34 ตัว โดยมีเกษตรกรมากกว่าสามในสี่เล็กน้อย (ร้อยละ 78.0) เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมือง โดยมีเฉลี่ยรายละ 5.31 ตัว ค่าสุด 1 ตัว สูงสุด 34 ตัว รองลงมาเกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสี่เล็กน้อย (ร้อยละ 27.2) เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมืองx อเมริกันบราห์มัน โดยมีเฉลี่ยรายละ 2.91 ตัว ค่าสุด 1 ตัว สูงสุด 16 ตัว เกษตรกรจำนวนน้อย (ร้อยละ 2.3) เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์อเมริกันบราห์มัน โดยมีเฉลี่ยรายละ 4.75 ตัว ค่าสุด 2 ตัว สูงสุด 10 ตัว สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์พื้นเมืองxชิมเมนทอล มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.1) โดยมีเฉลี่ยรายละ 5.00 ตัว ค่าสุด 1 ตัว สูงสุด 9 ตัว

ตารางที่ 4.6 จำนวนโคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยงในปัจจุบัน จำแนกตามเพศและอายุ *

n = 177

พันธุ์โคเนื้อ	จำนวนเกษตรกร		จำนวนโคเนื้อ			
	ราย	ร้อยละ	$\bar{X}$	(S.D)	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
เพศผู้ อายุต่ำกว่า 2 ปี	136	76.8	2.46	1.89	1	11
เพศผู้ อายุมากกว่า 2 ปี	66	37.3	1.59	1.52	1	10
เพศเมีย อายุต่ำกว่า 2 ปี	138	78.0	2.88	2.05	1	14
เพศเมีย อายุมากกว่า 2 ปี	173	97.7	5.05	4.66	1	36
รวมโคเนื้อที่เลี้ยงทั้งหมด	(177)	(100.0)	9.67	8.14	1	53

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนโคเนื้อที่เกษตรกรเลี้ยงร่วมกับการทำสวนผลไม้ในปัจจุบัน จำแนกตามเพศและอายุ จากตารางที่ 4.6 พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.7) เลี้ยงโคเนื้อเพศเมียอายุมากกว่า 2 ปี โดยเลี้ยงเฉลี่ย รายละ 5.05 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว สูงสุด 36 ตัว รองลงมาเกษตรกรมากกว่าสามในสี่เล็กน้อย (ร้อยละ 78.0) เลี้ยงโคเนื้อเพศเมีย อายุต่ำกว่า 2 ปี โดยเฉลี่ยรายละ 2.88 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว สูงสุด 14 ตัว และเกษตรกรจำนวนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 76.8) ที่เลี้ยงโคเนื้อเพศผู้ อายุต่ำกว่า 2 ปี โดยเลี้ยงเฉลี่ยรายละ 2.46 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว สูงสุด 11 ตัว สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงโคเนื้อเพศผู้ อายุมากกว่า 2 ปี มีน้อยที่สุด (ร้อยละ 37.3) โดยเลี้ยงเฉลี่ยรายละ 1.59 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว สูงสุด 10 ตัว

ตารางที่ 4.7 ลักษณะรายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ การประกอบอาชีพอื่น
นอกจากเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ และรายได้ทั้งหมดจากการขายโคเนื้อ
ปี 2549

n = 177

รายการ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ลักษณะรายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้		
เป็นรายได้รอง/รายได้เสริม	165	93.2
เป็นรายได้หลัก	12	6.8
การประกอบอาชีพอื่นนอกจากการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ *		
เลี้ยงสัตว์ปีก	143	80.8
ทำนา	122	68.9
ทำไร่	114	64.4
รับจ้าง	87	49.2
ค้าขาย	60	33.9
รายได้จากการขายโคเนื้อในปี 2549		
ไม่ได้ขายโคเนื้อ	101	57.1
ได้ขายโคเนื้อ	76	42.9
ไม่เกิน 10,000 บาท	29	16.4
10,001 – 30,000 บาท	35	19.8
30,001 บาทขึ้นไป	12	6.8
ค่าต่ำสุด = 5,000 , ค่าสูงสุด = 286 , $\bar{X}$ = 28,680.26 , S.D. = 39,462.70		

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ลักษณะรายได้จากการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ จากตารางที่ 4.7 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 93.2) เลี้ยงโคเนื้อเป็นรายได้รองหรือรายได้เสริม มีเกษตรกรเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 6.8) ที่มีรายได้หลักจากการเลี้ยงโคเนื้อ

การประกอบอาชีพอื่นนอกจากการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ จากตารางที่ 4.7 พบว่า นอกจากเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้แล้ว เกษตรกรยังประกอบอาชีพอื่นควบคู่

ไปด้วย โดยมีเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.8) ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ปีก รองลงมาคือ ประกอบอาชีพทำนา (ร้อยละ 68.9) ประกอบอาชีพทำไร่ (ร้อยละ 64.4) ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 49.2) และมีเกษตรกรประกอบอาชีพค้าขาย จำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 33.9)

รายได้จากการขายโคเนื้อ ในปี 2549 จากตารางที่ 4.8 พบว่า ในปี 2549 นั้น เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.1) ไม่ได้ขายโคเนื้อเลย ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 42.9) ได้มีการขายโคเนื้อ โดยเกษตรกรที่จำหน่ายโคเนื้อเหล่านี้ มีรายได้จากการขายโคเนื้อเฉลี่ยรายละ 28,680.26 บาท สูงสุด 286,200.00 บาท ต่ำสุด 5,000.00 บาท ทั้งนี้ เกษตรกรที่มีรายได้จากการขายโคเนื้อ 10,001 - 30,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 19.8) รองลงมา (ร้อยละ 16.4) มีรายได้จากการขายโคเนื้อไม่เกิน 10,000 บาท และเกษตรกรที่มีรายได้จากการขายโคเนื้อ 30,001 บาทขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 6.8)

ตารางที่ 4.8 การขายโคเนื้อ และรายได้จากการขายโคเนื้อ จำนวนตามเพศและอายุในรอบปี 2549*

n = 177

การขายโคเนื้อ	จำนวนเกษตรกร		จำนวนโคเนื้อ		รายได้					
	ราย	ร้อยละ	$\bar{X}$	(S.D)	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	$\bar{X}$	(S.D)	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ไม่ได้ขาย	101	57.1	-	-	-	-	-	-	-	-
ขาย	76	42.9	3.36	4.08	1	27	28,680.26	39,462.70	5,000.00	286,200.00
- เพศผู้อายุน้อยกว่า 2 ปี	42	23.7	2.10	2.93	1	20	14,350.00	21,898.50	2,500.00	150,000.00
- เพศผู้อายุมากกว่า 2 ปี	28	15.8	2.10	1.37	1	6	20,642.86	12,937.33	4,000.00	60,000.00
- เพศเมียอายุน้อยกว่า 2 ปี	37	7.3	2.23	2.46	1	10	16,923.08	27,642.08	4,000.00	100,000.00
- เพศเมียอายุมากกว่า 2 ปี	37	20.9	2.14	2.37	1	14	21,054.05	29,753.33	3,000.00	180,000.00

หมายเหตุ * คอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จำนวนโคเนื้อที่เกษตรกรขายในรอบปี 2549 จากตารางที่ 4.8 พบว่า เกษตรกรที่มีการขายโคเนื้อในรอบปี 2549 นั้น ขายโคเนื้อเฉลี่ยรายละ 3.36 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว สูงสุด 27 ตัว โดยเกษตรกรเหล่านี้เกือบหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 23.7) ขายโคเนื้อเพศผู้ อายุน้อยกว่า 2 ปี เฉลี่ยรายละ 2.10 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว สูงสุด 20 ตัว รองลงมา (ร้อยละ 20.9) ขายโคเนื้อเพศเมียอายุมากกว่า 2 ปี เฉลี่ยรายละ 2.14 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว สูงสุด 14 ตัว ถัดมา (ร้อยละ 15.8) ขายโคเนื้อเพศผู้ อายุมากกว่า 2 ปี เฉลี่ยรายละ 2.10 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว สูงสุด 6 ตัว และเกษตรกร (ร้อยละ 7.3) ขายโคเนื้อเพศเมีย อายุมากกว่า 2 ปี เฉลี่ยรายละ 2.23 ตัว ต่ำสุด 1 ตัว สูงสุด 10 ตัว

รายได้จากการขายโคเนื้อ ในรอบปี 2549 จำแนกตามเพศและอายุ จากตารางที่ 4.8 พบว่าเกษตรกรที่มีการขายโคเนื้อในรอบปี 2549 นั้น มีรายได้จากการขายโคเนื้อเฉลี่ยรายละ 28,680.26 บาท ต่ำสุด 5,000.00 บาท สูงสุด 286,200.00 บาท โดยเกษตรกรเหล่านี้มีรายได้จากการขายโคเนื้อเพศผู้ อายุน้อยกว่า 2 ปี เฉลี่ยรายละ 14,350.00 บาท ต่ำสุด 2,500.00 บาท สูงสุด 150,000.00 บาท มีรายได้จากการขายโคเนื้อเพศผู้ อายุมากกว่า 2 ปี เฉลี่ยรายละ 20,642.86 บาท ต่ำสุด 4,000.00 บาท สูงสุด 60,000.00 บาท มีรายได้จากการขายโคเนื้อเพศเมีย อายุน้อยกว่า 2 ปี เฉลี่ยรายละ 16,923.08 บาท ต่ำสุด 4,000.00 บาท สูงสุด 100,000.00 บาท มีรายได้จากการขายโคเนื้อเพศเมีย อายุมากกว่า 2 ปี เฉลี่ยรายละ 6,923.08 บาท ต่ำสุด 4,000 บาท สูงสุด 100,000 บาท และมีรายได้จากการขายโคเนื้อเพศเมีย อายุมากกว่า 2 ปี เฉลี่ยรายละ 21,054.05 บาท ต่ำสุด 3,000.00 บาท สูงสุด 180,000.00 บาท

ตารางที่ 4.9 การผสมพันธุ์และคัดเลือกพันธุ์โคเนื้อของเกษตรกร

n = 177

การผสมพันธุ์การคัดเลือกพันธุ์โคเนื้อ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
การผสมพันธุ์โคเนื้อ		
มีการจัดการ	177	100.00
ใช้พ่อพันธุ์คุมฝูง	65	36.7
จูงพ่อพันธุ์/แม่พันธุ์ไปผสมพันธุ์	112	63.3
การคัดเลือกพันธุ์โคเนื้อ		
มีการจัดการ	177	100.00
คัดโคเนื้อที่มีลักษณะไม่คิซาย	123	69.5
ตอนโคเพศผู้ที่มีลักษณะไม่ดี	54	30.5

การปฏิบัติในการผสมพันธุ์โคเนื้อ จากตารางที่ 4.9 พบว่า เกษตรกร ทุกราย (ร้อยละ 100.00) มีการจัดการด้านผสมพันธุ์โคเนื้อ ทั้งนี้ พบว่า เกษตรกรเกือบสองในสาม (ร้อยละ 63.3) ใช้วิธีจูงพ่อพันธุ์/แม่พันธุ์ไปผสมพันธุ์ และเกษตรกรที่เหลือ (ร้อยละ 36.7) ใช้พ่อพันธุ์โคเนื้อคุมฝูงในการผสมพันธุ์

การปฏิบัติในการคัดเลือกพันธุ์โคเนื้อ จากตารางที่ 4.9 พบว่า เกษตรกร ทุกราย (ร้อยละ 100.00) มีการจัดการคัดเลือกพันธุ์โคเนื้อ โดยเกษตรกรมากกว่าสองในสามเล็กน้อย (ร้อยละ 69.5) จะใช้วิธีคัดโคเนื้อที่มีลักษณะ ไม่คิซาย และเกษตรกรที่เหลือ (ร้อยละ 30.50) ที่ใช้วิธีตอนโคเนื้อที่มีลักษณะไม่ดี

ตารางที่ 4.10 การตั้งท้องและการให้ลูกโคในรอบปี 2549

n = 177

การตั้งท้องและการให้ลูกโค	จำนวนเกษตรกร		จำนวนโคนอ			
	ราย	ร้อยละ	$\bar{X}$	(S.D)	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
การตั้งท้อง						
โคนอไม่ตั้งท้อง	29	16.4	-	-	-	-
โคนอตั้งท้อง	148	83.6	3.47	2.61	1	-
ไม่เกิน 3 ตัว	88	49.7	-	-	-	-
4-6 ตัว	48	27.1	-	-	-	-
7 ตัวขึ้นไป	12	6.8	-	-	-	-
การให้ลูกโค *						
แท้งลูก	7	3.9	0.36	0.25	1	3
ลูกโคเนื้อเกิดใหม่	141	79.7	3.11	2.36	1	14
ไม่เกิน 3 ตัว	93	52.6	-	-	-	-
4 - 6 ตัว	40	22.6	-	-	-	-
7 ตัวขึ้นไป	8	4.5	-	-	-	-

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การตั้งท้องของโคนอ จากตารางที่ 4.10 พบว่า ในปี 2549 เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.6) มีโคนอตั้งท้อง โดยเกษตรกรเหล่านี้มีโคนอตั้งท้อง เฉลี่ยรายละ 3.47 ตัว ค่าสุด 1 ตัว สูงสุด 14 ตัว ทั้งนี้พบว่าเกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49.7) มีโคนอตั้งท้องไม่เกิน 3 ตัว รองลงมา (ร้อยละ 27.1) มีโคนอตั้งท้อง 4 - 6 ตัว และเกษตรกรที่มีโคนอตั้งท้อง 7 ตัวขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 6.8)

การให้ลูกโคเนื้อในรอบปี 2549 จากตารางที่ 4.10 พบว่า ในรอบปี 2549 เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.7) มีลูกโคเกิดใหม่ โดยเกษตรกรเหล่านี้มีลูกโคเกิดใหม่ เฉลี่ยรายละ 3.11 ตัว ค่าสุด 1 ตัว สูงสุด 14 ตัว ทั้งนี้พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 52.6) มีลูกโคเกิดใหม่ไม่เกิน 3 ตัว รองลงมา (ร้อยละ 22.6) มีลูกโคเกิดใหม่ 4 - 6 ตัว มีเกษตรกรไม่กี่ราย (ร้อยละ 4.5) ที่มีลูกโคเกิดใหม่ 7 ตัวขึ้นไป และมีเกษตรกรที่โคนอแท้งลูก (ร้อยละ 3.9)

ตารางที่ 4.11 การปฏิบัติเลี้ยงดูโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ของเกษตรกร

n = 177

การปฏิบัติเลี้ยงดูโคเนื้อ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การตัดสายสะดือลูกโคเนื้อเกิดใหม่		
ไม่ได้ตัดให้	176	99.4
ผูกมัดและตัดให้บางตัว	1	0.6
การแยกแม่โคเนื้อที่ตั้งท้องออกจากฝูง		
ไม่ได้แยก	157	88.7
แยกไว้ต่างหาก	20	11.3
การตัดทำลายเขาลูกโคเนื้อ		
ไม่ได้ทำ	173	97.7
ทำบางตัว	4	2.3

การตัดสายสะดือลูกโคเนื้อเกิดใหม่ จากตารางที่ 4.11 พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.4) ไม่ได้ตัดสายสะดือให้ลูกโคเนื้อเกิดใหม่ มีเกษตรกรเพียงรายเดียว (ร้อยละ 0.6) เท่านั้น ที่ตัดสายสะดือให้กับลูกโคเกิดใหม่บางตัว

การแยกแม่โคเนื้อที่ตั้งท้องออกจากฝูง จากตารางที่ 4.11 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.7) ไม่ได้แยกแม่โคที่ตั้งท้องออกจากฝูง มีเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 11.3) ที่แยกแม่โคเนื้อที่ตั้งท้องออกจากฝูง

การตัดทำลายเขาลูกโคเนื้อ จากตารางที่ 4.11 พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.7) ไม่ได้ตัดทำลายเขาให้ลูกโคเนื้อ มีเกษตรกรเพียงบางราย (ร้อยละ 2.3) ที่ตัดทำลายเขาลูกโคเนื้อบางตัว

ตารางที่ 4.12 การปลูกหญ้าหรือพัฒนา/ปรับปรุงแปลงหญ้า และแหล่งอาหารหยาบที่เกษตรกรใช้เลี้ยงโคเนื้อ

n = 177

แหล่งหญ้าและแหล่งอาหารหยาบ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การปลูกหญ้าหรือพัฒนา/ปรับปรุงแปลงหญ้า		
มีการปลูกหญ้า (รู้ชื่อ)	168	94.9
ไม่มีการปลูกหญ้า	9	5.1
แหล่งอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ *		
ทุ่งหญ้า และ/หรือหญ้าภายในสวนของตนเอง	137	77.4
ทุ่งหญ้าผู้อื่น	114	64.4
ได้เปล่า	110	62.1
เช่า	4	2.3
ทุ่งหญ้าสาธารณะ	76	42.9

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การปลูกหญ้าหรือพัฒนา/ปรับปรุงแปลงหญ้า จากตารางที่ 4.12 พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 94.9) ได้ทำการพัฒนา/ปรับปรุงแปลงหญ้าที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ คือ มีการปลูกหญ้าเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ หญ้าที่ปลูก คือ หญ้ารูซี่ วิธีการปลูก ใช้วิธีการหว่านตามร่องสวน มีเกษตรกรเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 5.1) ที่ไม่มีการปลูกหญ้าเลี้ยงโคเนื้อ

แหล่งอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ จากตารางที่ 4.12 พบว่า เกษตรกรมากกว่าสามในสี่เล็กน้อย (ร้อยละ 77.4) ใช้ทุ่งหญ้าและ/หรือหญ้าภายในสวนของตนเอง เป็นแหล่งอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อ เกือบสองในสาม (ร้อยละ 64.4) ใช้ทุ่งหญ้าผู้อื่น โดยเกือบทั้งหมดเป็นการได้เปล่า มีเพียงไม่กี่ราย (ร้อยละ 2.3) ที่ใช้ทุ่งหญ้าผู้อื่น โดยการเช่า และเกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.9) ยังใช้ทุ่งหญ้าสาธารณะอีกด้วย

ตารางที่ 4.13 การปรับปรุงคุณภาพและการเก็บสำรองอาหารหยาบ

n = 177

การปรับปรุงคุณภาพและเก็บสำรองอาหารหยาบ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การปรับปรุงคุณภาพอาหารหยาบ		
ไม่ได้ทำการปรับปรุงคุณภาพ	167	94.4
ทำการปรับปรุงคุณภาพ/ถนอมอาหารหยาบ	10	5.6
หญ้าหมัก	5	2.8
หญ้าแห้ง	5	2.8
การเก็บสำรองอาหารหยาบไว้เลี้ยงโคเนื้อในฤดูแล้ง		
ไม่มีการเก็บสำรองไว้	78	44.1
มีการเก็บสำรองไว้	99	55.9
ไม่เพียงพอ	51	28.8
เพียงพอ	48	27.1
มีการเก็บสำรองไว้ในรูป		
อาหารหยาบหมัก	3	1.7
อาหารหยาบแห้ง	96	54.2

การปรับปรุงคุณภาพอาหารหยาบ จากตารางที่ 4.13 พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 94.4) ไม่ได้ทำการปรับปรุงคุณภาพอาหารหยาบ มีเกษตรกรไม่กี่ราย (ร้อยละ 5.6) เท่านั้น ที่มีการปรับปรุงคุณภาพอาหารหยาบ โดยเกษตรกรเหล่านี้มีการปรับปรุงคุณภาพอาหารหยาบ โดยใช้วิธีทำหญ้าหมักหรือหญ้าแห้ง

การเก็บสำรองอาหารหยาบไว้เลี้ยงโคเนื้อในฤดูแล้ง จากตารางที่ 4.13 พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 55.9) มีการเก็บสำรองอาหารหยาบไว้เลี้ยงโคเนื้อในฤดูแล้ง โดยเกษตรกรที่มีการเก็บสำรองอาหารหยาบไว้เลี้ยงโคเนื้อในฤดูแล้ง ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 28.8) มีการเก็บสำรองไว้ไม่เพียงพอ ส่วนที่เหลือประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 27.1) มีการเก็บสำรองไว้เพียงพอ สำหรับรูปแบบของอาหารหยาบที่เกษตรกรเก็บสำรองไว้นั้น เกษตรกรมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 54.2) มีการเก็บสำรองอาหารหยาบไว้ในรูปอาหารหยาบแห้ง และมีเกษตรกรเพียงไม่กี่ราย (ร้อยละ 1.7) ที่เก็บสำรองอาหารหยาบไว้ในรูปอาหารหมัก

ตารางที่ 4.14 การใช้อาหารชั้นและแร่ธาตุในการเลี้ยงโคเนื้อ

n = 177		
การใช้อาหารชั้นและแร่ธาตุ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
การใช้อาหารชั้นเลี้ยงโคเนื้อ		
ไม่เคยใช้อาหารชั้น	168	94.9
เคยใช้อาหารชั้น	9	5.1
ใช้เป็นบางครั้ง	5	2.8
ใช้เป็นประจำ	4	2.3
แหล่งที่มาของอาหารชั้น *		
ปลูก/ผลิตเอง	1	0.6
ซื้ออาหารสำเร็จจากร้านค้า	7	4.0
ซื้อวัตถุดิบมาผสมเอง	7	4.0
การใช้อาหารแร่ธาตุเลี้ยงโคเนื้อ		
ไม่เคยใช้อาหารแร่ธาตุเลย	58	32.8
เคยใช้อาหารแร่ธาตุ	119	67.2
ใช้เป็นบางครั้ง	93	52.5
ใช้เป็นประจำ	26	14.7
แหล่งที่มาของแร่ธาตุ *		
ผสมใช้เอง	1	0.6
ซื้อจากร้านค้า	92	52.0
ได้รับแจกจากกรมปศุสัตว์	40	22.6

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การใช้อาหารชั้นเลี้ยงโคเนื้อ จากตารางที่ 4.14 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 94.6) ไม่เคยใช้อาหารชั้นเลี้ยงโคเนื้อเลย มีเกษตรกรเพียงไม่กี่ราย (ร้อยละ 5.1) ที่เคยใช้อาหารชั้นเลี้ยงโคเนื้อ โดยมีเกษตรกรเหล่านี้ประมาณครึ่งหนึ่งที่ใช้อาหารชั้นเลี้ยงโคเนื้อเป็นบางครั้ง และอีกประมาณครึ่งหนึ่งใช้เป็นประจำ (ร้อยละ 2.8 และ 2.3 ตามลำดับ) สำหรับแหล่งที่มาของอาหารชั้นนั้น เกษตรกรที่ซื้อหัวอาหารสำเร็จจากร้านค้า และซื้อวัตถุดิบมาผสมเอง มีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 4.0 เท่ากัน) และเกษตรกรอีก 1 ราย (ร้อยละ 0.6) ได้จากการปลูก/ผลิตเอง

การใช้อาหารแร่ธาตุเลี้ยงโคเนื้อ จากตารางที่ 4.14 พบว่า เกษตรกรมากกว่าสองในสาม เล็กน้อย (ร้อยละ 67.2) เคยใช้อาหารแร่ธาตุ ส่วนเกษตรกรที่เหลือ (ร้อยละ 32.8) ไม่เคยใช้อาหารแร่ธาตุเลย โดยมีเกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 52.5) ที่ใช้อาหารแร่ธาตุบางครั้ง ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 14.7) ใช้เป็นประจำ สำหรับแหล่งที่มาของแร่ธาตุที่เกษตรกรใช้นั้น เกษตรกรมากกว่าครึ่ง เล็กน้อย (ร้อยละ 52.0) ซื้อจากร้านค้า รองลงมา (ร้อยละ 22.6) ได้รับแจกจากกรมปศุสัตว์ และมี เกษตรกรที่ผสมแร่ธาตุใช้เองเพียง 1 ราย (ร้อยละ 0.6)

ตารางที่ 4.15 คอกหรือโรงเรือนในการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ของเกษตรกร

n = 177

คอกหรือโรงเรือน	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่มีการสร้างคอกหรือโรงเรือน	1	0.6
มีการสร้างคอกหรือโรงเรือน	176	99.4
อยู่นอกบ้านมีหลังคา กันแดดฝน	165	93.2
อยู่นอกบ้าน ไม่มีหลังคา กันแดดฝน	3	1.7
อยู่ใต้ถุนบ้าน	8	4.5

คอกหรือโรงเรือน จากตารางที่ 4.15 พบว่า เกษตรกรเกือบทุกราย (ร้อยละ 99.4) มีการสร้างคอกหรือโรงเรือน ไว้สำหรับเลี้ยงโคเนื้อ มีเกษตรกรเพียงรายเดียว (ร้อยละ 0.6) ที่ไม่มีการสร้างคอกหรือโรงเรือนไว้สำหรับเลี้ยงโคเนื้อ โดยมีเกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 93.2) สร้างคอกอยู่นอกบ้านมีหลังคา กันแดดฝน รองลงมา (ร้อยละ 4.5) สร้างคอกอยู่ใต้ถุนบ้าน และเกษตรกรที่สร้างคอกอยู่นอกบ้าน ไม่มีหลังคา กันแดดฝน มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.7)

ตารางที่ 4.16 การกำจัดพยาธิภายในและภายนอกให้โคเนื้อ

n = 177

การกำจัดพยาธิ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
การกำจัดพยาธิภายในให้โคเนื้อ		
ไม่เคยถ่ายให้	48	27.1
ถ่ายบ้างเป็นครั้งคราว	100	56.5
ถ่ายให้เป็นประจำทุก 6 เดือน	29	16.4
การกำจัดพยาธิภายนอกให้โคเนื้อ		
ไม่เคยทำ	38	21.5
ทำบ้างเป็นครั้งคราว	91	51.4
ทำเป็นประจำทุก 3 เดือน	48	27.1

การกำจัดพยาธิภายในให้โคเนื้อ จากตารางที่ 4.16 พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 56.5) ทำการกำจัดพยาธิภายในให้โคเนื้อบ้างเป็นครั้งคราว และเกษตรกรประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 27.1) ไม่เคยทำการกำจัดพยาธิภายในให้โคเนื้อเลย ทั้งนี้มีเกษตรกรจำนวนไม่มาก (ร้อยละ 16.4) ที่ทำการถ่ายพยาธิ ภายในให้โคเนื้อเป็นประจำทุก 6 เดือน

การกำจัดพยาธิภายนอกให้โคเนื้อ จากตารางที่ 4.16 พบว่าเกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.4) ทำการกำจัดพยาธิภายนอกให้โคเนื้อบ้างเป็นครั้งคราว และเกษตรกรประมาณหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 27.1) ทำการกำจัดพยาธิภายนอกให้โคเนื้อเป็นประจำทุก 3 เดือน ส่วนเกษตรกรที่ไม่เคยกำจัดพยาธิภายนอกให้โคเนื้อเลย มีน้อยที่สุด (ร้อยละ 21.5)

ตารางที่ 4.17 การสุขาภิบาลเพื่อป้องกันและควบคุมโรค

n = 177

การสุขาภิบาลเพื่อป้องกันและควบคุมโรค	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
การปฏิบัติเมื่อนำโคเข้ามาเลี้ยงใหม่		
เลี้ยงแยกไว้ต่างหากและแจ้งสัตวแพทย์มาตรวจดูอาการ ก่อนนำเข้าฝูง	15	8.5
เลี้ยงแยกไว้ต่างหากดูอาการเองก่อนนำเข้าฝูง	72	40.7
ปล่อยเข้าฝูงเลย	90	50.8
การปฏิบัติเมื่อโคเนื้อป่วย *		
รับขายออก	4	2.3
ซื้อยามาให้กินหรือฉีดยาเอง	21	11.9
รับตามสัตวแพทย์มาทำการรักษา	167	94.4
ตามอาสาพัฒนาปศุสัตว์มาทำการรักษา	37	20.9
การจัดการกับซากโคเนื้อที่เป็นโรคตาย *		
ไม่เคยมีโคเนื้อตายเพราะเป็นโรค	159	89.9
นำมามบริโภคและขายโดยไม่ได้ให้สัตวแพทย์ตรวจก่อน	6	3.4
ให้สัตวแพทย์ตรวจก่อนนำมามบริโภคขายหรือฝังเผา	10	5.6
ฝังหรือเผาซากโคเนื้อทันที	4	2.3

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การปฏิบัติเมื่อนำโคเข้ามาเลี้ยงใหม่ จากตารางที่ 4.17 พบว่าเกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.8) ปล่อยโคเนื้อที่ได้มาใหม่เข้ารวมกับฝูงเดิมเลย รองลงมา (ร้อยละ 40.7) เลี้ยงโคเนื้อที่ได้มาใหม่แยกไว้ต่างหากสังเกตดูอาการเองก่อนนำเข้าฝูง มีเกษตรกรจำนวนไม่มาก (ร้อยละ 8.5) ที่เลี้ยงโคเนื้อที่ได้มาใหม่แยกไว้ต่างหาก และแจ้งสัตวแพทย์มาดูอาการก่อนนำเข้าฝูง

วิธีดำเนินการเมื่อโคเนื้อป่วย จากตารางที่ 4.17 พบว่า เมื่อโคเนื้อป่วย เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 94.4) รับตามสัตวแพทย์มาทำการรักษา รองลงมา (ร้อยละ 20.9) ตามอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านมาทำการรักษา เกษตรกรจำนวนไม่มาก (ร้อยละ 11.9) ซื้อยามาให้กินหรือฉีดยา รักษาเอง และเกษตรกรที่รับขายโคเนื้อออก มีเพียงไม่กี่ราย (ร้อยละ 2.3)

การจัดการกับซากโคเนื้อที่เป็นโรคตาย จากตารางที่ 4.17 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 89.9) ไม่เคยมีโคเนื้อตายเพราะเป็นโรค สำหรับเกษตรกรที่มีโคเนื้อเป็นโรคตายจะจัดการกับซากโคเนื้อที่ตาย โดยให้สัตวแพทย์ มาตรวจก่อนนำไปบริโภครายหรือฝัง/เผา มากที่สุด (ร้อยละ 5.6) รองลงมาคือ นำมาบริโภคและ/หรือขายโดยไม่ได้ให้สัตวแพทย์ตรวจก่อน (ร้อยละ 3.4) และฝังหรือเผาซากโคเนื้อทันที น้อยที่สุด (ร้อยละ 2.3)

ตารางที่ 4.18 ประวัติการเกิดโรคระบาดของโคเนื้อในฝูง

n = 177

ประวัติการเกิดโรคระบาดของโคเนื้อในฝูง	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ประวัติการเกิด โรคระบาดของโคเนื้อในฝูง		
ไม่เคยเป็น	176	99.4
เคยเป็น	1	0.6
โรคแท้งติดต่อ	1	0.6

ประวัติการเกิดโรคระบาดของโคเนื้อในฝูง จากตารางที่ 4.18 พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.4) ตอบว่าไม่เคยเกิดโรคระบาดในฝูงโคเนื้อ มีเกษตรกรเพียง 1 ราย (ร้อยละ 0.6) ที่ตอบว่าเคยมีโคเป็นโรคแท้งติดต่อ

ตารางที่ 4.19 การทำสวนผลไม้ และการนำสิ่งเหลือใช้จากสวนผลไม้มาใช้ประโยชน์

n = 177

สวนผลไม้ที่ปลูก	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ชนิดของไม้ผลที่ปลูก *		
เงาะ	177	100.0
มังคุด	177	100.0
ทุเรียน	177	100.0
ลักษณะการปลูก		
เรียงเป็นแถว	72	40.7
ตามความพอใจ	49	27.7
สลับแต่ละแถว	56	31.6
การนำสิ่งเหลือใช้จากการทำสวนผลไม้มาใช้ประโยชน์		
ปล่อยทิ้งตามธรรมชาติ	4	2.3
ทิ้งโดยกองสุ่มโคน	16	9.0
นำไปให้โคกินเป็นอาหาร	157	88.7

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ชนิดของไม้ผลที่ปลูก จากตารางที่ 4.19 พบว่า เกษตรกรทุกราย (ร้อยละ 100.0) มีการปลูก เงาะ มังคุด ทุเรียนร่วมกัน

ลักษณะการปลูก จากตารางที่ 4.19 พบว่า เกษตรกรปลูกต้นไม้เป็นแถวมากที่สุด (ร้อยละ 40.7) รองลงมา (ร้อยละ 31.6) คือ ปลูกสลับแต่ละแถว และปลูกตามความพอใจน้อยที่สุด (ร้อยละ 27.7)

การนำสิ่งเหลือใช้จากการทำสวนผลไม้มาใช้ประโยชน์ จากตารางที่ 4.19 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.7) นำสิ่งเหลือใช้จากการทำสวนผลไม้ ได้แก่ ใบอ่อน ผลอ่อน ขอดเน่าเสีย นำไปให้โคกินเป็นอาหาร รองลงมา (ร้อยละ 9.0) คือ ทิ้งโดยกองสุ่มโคน และปล่อยทิ้งตามธรรมชาติน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.3)

ตารางที่ 4.20 การใช้ประโยชน์จากมูลโค

n = 177

ประโยชน์ที่นำไปใช้	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
การใช้ประโยชน์จากมูลโค *		
ให้ชาวสวนอื่นนำไปใช้เป็นปุ๋ย	4	2.3
ขาย	6	3.4
ไม่เกิน 500 บาท	2	1.13
501 – 1,000 บาท	2	1.13
1,001 บาท ขึ้นไป	2	1.13
นำไปใส่สวนในรูปมูลโคสด	159	89.8
นำไปใส่สวนในรูปมูลโคแห้ง	10	5.6

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การใช้ประโยชน์จากมูลโค จากตาราง 4.20 พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 89.9) นำมูลโคไปใส่สวนในรูปมูลโคสด รองลงมา (ร้อยละ 5.6) คือ นำไปใส่สวนในรูปมูลโคแห้ง เกษตรกรส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 3.4) ขายมูลโค และบางราย (ร้อยละ 2.3) ให้มูลโคแก่ชาวสวนอื่นนำไปใช้เป็นปุ๋ย

ตอนที่ 3 ปัญหา/อุปสรรคในการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้

ตารางที่ 4.21 ปัญหา/อุปสรรคด้านการผลิต ในการเลี้ยงโคเนื้อ

n = 177

ปัญหา/อุปสรรค ด้านการผลิต	จำนวน ราย	ร้อยละ	ระดับของปัญหา/อุปสรรค		
			$\bar{X}$	(S.D.)	ความหมาย
สภาพพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ ไม่เหมาะสม	149	(84.2)	1.86	0.67	ค่อนข้างน้อย
จำนวนพื้นที่ส่วนตัวที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ ไม่เพียงพอ	135	76.3	2.43	1.13	ค่อนข้างน้อย
จำนวนแรงงานเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ ไม่เพียงพอ	128	72.3	1.48	0.75	น้อย
มีเงินทุนในการดำเนินการไม่เพียงพอ	174	98.3	3.45	1.18	ค่อนข้างมาก
การปลูกหญ้าในสวนผลไม้ทำให้รกทึบ ลมไม่โกรก	140	79.1	2.04	1.06	ค่อนข้างน้อย
หญ้าในแปลงแข่งปุ๋ยที่มีความจำเป็นต่อต้นไม้	153	86.4	2.69	0.64	ปานกลาง
การใช้มูลเป็นปุ๋ยทำให้เกิดแมลงรบกวน	166	93.8	2.48	0.25	ค่อนข้างน้อย
การใช้มูลเป็นปุ๋ยทำให้เกิดกลิ่นรุนแรง	164	92.7	2.52	0.74	ค่อนข้างน้อย
การขนย้ายมูลไปสู่สวนยางลำบาก	176	99.4	3.49	0.63	ค่อนข้างมาก

ปัญหา/อุปสรรค ด้านการผลิต ในการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ จากตารางที่ 4.21 พบว่า เกษตรกรเกือบทุกราย (ร้อยละ 99.4 และ 98.3) มีปัญหา/อุปสรรคเรื่องการขนย้ายมูลไปสู่สวนยางลำบาก และเงินทุนในการดำเนินการไม่เพียงพอ ตามลำดับ โดยมีปัญหา/อุปสรรคใน 2 ด้านนี้ ในระดับ “ค่อนข้างมาก” ($\bar{X}$ = 3.49 และ 3.45 ตามลำดับ) และเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 93.8 92.7 86.4 และ 84.2) มีปัญหา/อุปสรรคเรื่องการใช้มูลเป็นปุ๋ยทำให้เกิดแมลงรบกวน หญ้าในแปลงแข่งปุ๋ยที่มีความจำเป็นต่อต้นไม้ สภาพพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ไม่เหมาะสม โดยมีปัญหาในเรื่องการใช้มูลเป็นปุ๋ยทำให้เกิดกลิ่นรุนแรง การใช้มูลเป็นปุ๋ยทำให้เกิดแมลงรบกวน จำนวนพื้นที่ส่วนตัวที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ไม่เพียงพอ การปลูกหญ้าในสวนผลไม้ ทำให้รกทึบ ลมไม่โกรก และสภาพพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ไม่เหมาะสม “ค่อนข้างน้อย” ($\bar{X}$ = 2.52, 2.48, 2.43, 2.04 และ 1.86 ตามลำดับ) และมีปัญหาในเรื่องหญ้าในแปลงแข่งปุ๋ยที่มีความจำเป็นต่อต้นไม้

ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69$) ปัญหาอื่นๆด้านการผลิตที่เกษตรกรประสบ ได้แก่ จำนวนแรงงานเลี้ยงโคเนื้อไม่เพียงพอ มีเงินทุนในการดำเนินการ และการขนย้ายมูลไปสู่สวนซากล่าบาก

ตารางที่ 4.22 ปัญหา/อุปสรรคด้านพันธุ์สัตว์ในการเลี้ยงโคเนื้อ

n = 177

ปัญหา/อุปสรรค ด้านพันธุ์สัตว์	จำนวน ราย	ร้อยละ	ระดับของปัญหา/อุปสรรค		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
พ่อแม่พันธุ์โคเนื้อมีราคาสูง	176	99.4	3.94	0.63	ค่อนข้างมาก
การผสมติดยาก และ/หรือผสมไม่ติด	138	78.0	1.47	0.73	น้อย
ขาดความรู้เรื่องการผสมพันธุ์โคเนื้อ	165	93.2	3.35	0.83	ปานกลาง
การขอรับบริการผสมเทียม	155	87.6	3.97	0.78	ค่อนข้าง

ปัญหา/อุปสรรคด้านพันธุ์สัตว์ จากตารางที่ 4.22 พบว่า เกษตรกรเกือบทุกราย (ร้อยละ 99.4) มีปัญหาเรื่องพ่อแม่พันธุ์โคเนื้อมีราคาสูง และขาดความรู้เรื่องการผสมพันธุ์โคเนื้อ (ร้อยละ 93.2) ตามลำดับ นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.6) ยังมีปัญหา/อุปสรรค เรื่องการขอรับบริการผสมเทียม และเกษตรกรประมาณหนึ่งในสี่ มีปัญหาเรื่องการผสมติดยากและ/หรือผสมไม่ติด โดยพบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับ “ค่อนข้างมาก” 2 เรื่อง ($\bar{X} = 3.97$ และ 3.49) คือ การขอรับบริการผสมเทียม และพ่อแม่พันธุ์โคเนื้อมีราคาสูง ตามลำดับ และเกษตรกรประสบปัญหาเรื่อง ขาดความรู้เรื่องการผสมพันธุ์โคเนื้อในระดับ “ปานกลาง” ($\bar{X} = 3.35$) ส่วนเรื่องการผสมติดยาก และ/หรือผสมไม่ติด เป็นปัญหาในระดับ “น้อย” ($\bar{X} = 1.47$)

ตารางที่ 4.23 ปัญหา/อุปสรรคด้านอาหารสัตว์ ในการเลี้ยงโคเนื้อ

n = 177

ปัญหา/อุปสรรค ด้านอาหารสัตว์	จำนวน ราย	ร้อยละ	ระดับของปัญหา/อุปสรรค		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ทำเลเลี้ยงสัตว์/ทุ่งหญ้าสาธารณะมีน้อย	166	93.8	2.48	0.85	ค่อนข้างน้อย
ขาดหญ้าอาหารสัตว์ในฤดูแล้ง	175	98.9	2.72	0.74	ปานกลาง
อาหารหยาบเพื่อเก็บสำรองไว้ใช้ในฤดูแล้งไม่เพียงพอ	153	86.4	2.69	0.64	ปานกลาง
เมล็ดพันธุ์/ท่อนพันธุ์หญ้ามีราคาแพง	151	85.3	2.34	1.49	ค่อนข้างน้อย
เมล็ดพันธุ์/ท่อนพันธุ์หญ้าหายาก	136	76.8	2.15	1.43	ค่อนข้างน้อย
อาหารข้นมีราคาแพง	149	84.2	2.12	1.39	ค่อนข้างน้อย
อาหารข้นหายาก	130	73.4	1.88	1.28	ค่อนข้างน้อย
แร่ธาตุมีราคาแพง	164	92.7	2.25	1.13	ค่อนข้างน้อย
แร่ธาตุหายาก	140	79.1	2.04	1.06	ค่อนข้างน้อย

ปัญหา/อุปสรรคด้านอาหารสัตว์ จากตารางที่ 4.23 พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.9 และ 93.8) มีปัญหาเรื่องขาดหญ้าอาหารสัตว์ในฤดูแล้ง และทำเลเลี้ยงสัตว์/ทุ่งหญ้าสาธารณะมีน้อย ตามลำดับ นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 92.7 , 86.4 และ 85.3) มีปัญหาแร่ธาตุมีราคาแพง อาหารหยาบเพื่อเก็บสำรองไว้ใช้ในฤดูแล้งไม่เพียงพอ เมล็ดพันธุ์/ท่อนพันธุ์หญ้ามีราคาแพง ตามลำดับ และเกษตรกรจำนวนมาก (ร้อยละ 84.2 , 79.1 และ 7.4) มีปัญหาเรื่อง อาหารข้นมีราคาแพง แร่ธาตุหายาก เมล็ดพันธุ์/ท่อนพันธุ์หญ้าหายาก และอาหารข้นหายาก ตามลำดับ โดยพบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับ “ปานกลาง” 2 เรื่อง ($\bar{X}$ = 2.72 และ 2.69) คือ ขาดหญ้าอาหารสัตว์ในฤดูแล้ง และอาหารหยาบเพื่อเก็บสำรองไว้ใช้ในฤดูแล้งไม่เพียงพอ และเกษตรกรประสบปัญหาในระดับ “ค่อนข้างน้อย” ($\bar{X}$ = 2.48 2.34 2.25 2.15 2.12 2.04 และ 1.88 ตามลำดับ) คือ เรื่องทำเลเลี้ยงสัตว์/ทุ่งหญ้าสาธารณะมีน้อย เมล็ดพันธุ์/ท่อนพันธุ์หญ้ามีราคาแพง แร่ธาตุมีราคาแพง เมล็ดพันธุ์/ท่อนพันธุ์หญ้าหายาก อาหารข้นมีราคาแพง แร่ธาตุหายาก และอาหารข้นหายาก

ตารางที่ 4.24 ปัญหา/อุปสรรค ด้านโรคระบาดสัตว์ในการเลี้ยงโคเนื้อ

n = 177

ปัญหา/อุปสรรค ด้านอาหารสัตว์	จำนวน ราย	ร้อยละ	ระดับของปัญหา/อุปสรรค		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
โคเนื้อป่วยบ่อย	3	1.7	1.33	0.58	น้อย
โคเนื้อป่วยเป็นโรคแท้งติดต่อกัน	10	5.6	1.40	0.84	น้อย
โคเนื้อป่วยเป็นโรคพยาธิภายนอก	157	88.7	3.87	0.85	ค่อนข้างมาก
โคเนื้อป่วยเป็นโรคพยาธิภายใน	170	96.0	3.74	0.69	ค่อนข้างมาก

ปัญหา/อุปสรรค ด้านโรคระบาดสัตว์ จากตารางที่ 4.24 พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.0) มีปัญหาเรื่องโคเนื้อป่วยเป็นโรคพยาธิภายใน และเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.7) มีปัญหาเรื่องโคเนื้อป่วยเป็นโรคพยาธิภายนอก มีเกษตรกรจำนวนน้อย (ร้อยละ 5.6 และ 1.7) มีปัญหาเรื่องโคเนื้อป่วยเป็นโรคแท้งติดต่อกัน และโคเนื้อป่วยบ่อย ตามลำดับ โดยพบว่าเกษตรกรมีปัญหาระดับ “ค่อนข้างมาก” 2 เรื่อง ($\bar{X} = 3.87$ และ 3.74) คือ โคป่วยเป็นโรคพยาธิภายนอก และโคป่วยเป็นโรคพยาธิภายใน เกษตรกรมีปัญหาระดับ “ค่อนข้างน้อย” 2 เรื่อง ($\bar{X} = 1.40$ และ 1.33) คือ โคป่วยเป็นโรคแท้งติดต่อกัน โคป่วยบ่อย

ตารางที่ 4.25 ปัญหา/อุปสรรคด้านการตลาด ในการเลี้ยงโคเนื้อ

n = 177

ปัญหา/อุปสรรค ด้านอาหารสัตว์	จำนวน ราย	ร้อยละ	ระดับของปัญหา/อุปสรรค		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดมีน้อย	164	92.7	2.52	0.74	ค่อนข้างน้อย
มาตรฐานการรับซื้อโคเนื้อไม่แน่นอน	162	91.5	2.70	0.75	ปานกลาง
ราคาโคเนื้อไม่แน่นอน	170	96.0	2.83	0.71	ปานกลาง
แหล่งจำหน่ายโคเนื้อมีน้อย	168	94.9	2.93	0.83	ปานกลาง
ไม่สามารถนำโคไปขายด้วยตนเองได้ระเบียบการ เคลื่อนย้ายสัตว์ยุ่งยาก	140	79.1	3.54	0.71	ค่อนข้างมาก

ปัญหา/อุปสรรคด้านการตลาด จากตารางที่ 4.25 พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 96.0) มีปัญหาเรื่อง ราคาโคเนื้อไม่แน่นอน รองลงมา (ร้อยละ 94.9 , 92.7 และ 91.5) มีปัญหาเรื่อง แหล่งจำหน่ายโคเนื้อ มีน้อย ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดมีน้อย และมาตรฐานการรับซื้อโคเนื้อไม่ ตามลำดับ นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.1) ประสบปัญหาเรื่อง ไม่สามารถนำโคไปขาย ได้ด้วยตนเอง เพราะระเบียบการเคลื่อนย้ายยุ่งยาก ซึ่งเป็นปัญหาในระดับ “ค่อนข้างมาก” ($\bar{X} = 3.54$) และเกษตรกรประสบปัญหาใน ระดับ “ปานกลาง” ($\bar{X} = 2.93$ 2.83 และ 2.70) 3 เรื่องคือ แหล่งจำหน่ายโคเนื้อ มีน้อย ราคาโคเนื้อไม่แน่นอน และมาตรฐานการรับซื้อโคเนื้อไม่แน่นอน และ เกษตรกรประสบปัญหาเรื่อง ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดมีน้อย เป็นปัญหาในระดับ “ค่อนข้าง น้อย” ($\bar{X} = 2.52$)

ตารางที่ 4.26 ปัญหา/อุปสรรค ด้านอื่นๆในการเลี้ยงโคเนื้อ

n = 177

ปัญหา/อุปสรรค ด้านอาหารสัตว์	จำนวน ราย	ร้อย ละ	ระดับของปัญหา/อุปสรรค		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
โจรสลักโมย	3	1.7	1.00	0.00	น้อย
ภัยธรรมชาติ	58	32.8	1.53	0.73	น้อย
แมลงรบกวน	174	41.2	4.31	0.71	มาก
โคเนื้อเจ็บป่วย/ล้มตาย	115	65.0	1.15	0.50	น้อย
ไม่สะดวกในการติดต่อขอรับบริการจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	134	75.7	2.75	0.94	ปานกลาง
ขาดความรู้ด้านการเลี้ยงโคเนื้อ	169	95.5	3.72	0.93	ค่อนข้างมาก

ปัญหา/อุปสรรคเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคเนื้อด้านอื่น ๆ จากตารางที่ 4.26 พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.5) มีระดับปัญหาเรื่อง ขาดความรู้ด้านการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ เกษตรกรประมาณสามในสี่ (ร้อยละ 75.7) มีปัญหาเรื่องไม่สะดวกในการติดต่อขอรับบริการจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และมีเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 41.2 , 32.8 และ 1.7) มีปัญหาเรื่อง แมลงรบกวน ภัยธรรมชาติ และโจรสลักโมย ตามลำดับโดยพบว่า เกษตรกรประสบปัญหาเรื่อง แมลงรบกวน ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.31$) เกษตรกรประสบปัญหาเรื่อง ขาดความรู้ด้านการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ ในระดับ “ค่อนข้างมาก” ($\bar{X} = 3.72$) เกษตรกรประสบปัญหาเรื่อง ไม่สะดวกในการติดต่อขอรับบริการจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ในระดับ “ปานกลาง” ($\bar{X} = 2.75$)

และเกษตรกรประสบปัญหาในระดับ “น้อย” 3 เรื่องคือ ภัยธรรมชาติ โคน้ำเจือปน/ล้มตาย และโจร
ลักขโมย ($\bar{X}$ = 1.53 1.15 และ 1.00)

ตารางที่ 4. 27 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมร่วมกับการทำสวนผลไม้

n = 177		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ด้านพันธุ์สัตว์		
รัฐควรสนับสนุนให้ยืมหรือเช่าซื้อโคนมพันธุ์ดีในราคาถูก	121	68.4
รัฐควรสนับสนุนพ่อพันธุ์โคนมประจำกลุ่ม/หมู่บ้าน	93	52.5
รัฐควรขยายบริการผสมเทียมให้ทั่วถึงและสะดวก	84	47.5
ด้านอาหารสัตว์		62.1
รัฐควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าไปดำเนินการกับผู้นำกรุก	110	47.5
ทำเลเลี้ยงสัตว์สาธารณะและปรับปรุงการปลูกพืชอาหารสัตว์		
รัฐควรให้ความรู้ด้านพืชอาหารสัตว์และสนับสนุนเมล็ด	72	62.1
พันธุ์พืชอาหารสัตว์	95	40.6
ด้านโรคระบาดสัตว์		
ควรสร้างอาสาพัฒนาปศุสัตว์ให้เข้มแข็งเพื่อเป็นเครือข่ายในการบริการฉีด	95	53.7
วัคซีน ฯ และติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ฯ		
ควรสนับสนุนยาแก้อาการภายนอก และพยาธิภายในให้เกษตรกรฟรี หรือ	92	52.0
จำหน่ายในราคาถูก		
ด้านการตลาด		
รัฐควรจัดตลาดกลางค้าโคนมที่มีมาตรฐานในทุกจังหวัด	71	40.1
รัฐควรให้บริการข้อมูลด้านการตลาด ราคาโคนม เผยแพร่ให้เกษตรกรทราบ	68	38.4
โดยทั่วถึงและต่อเนื่องทันเหตุการณ์		
ด้านอื่น ๆ		
รัฐควรให้การสนับสนุนเงินทุนแก่เกษตรกร โดยให้เงินกู้ระยะยาว ดอกเบี้ยต่ำ	159	89.8
รัฐควรจัดที่ทำกินให้เกษตรกรและมีเอกสารสิทธิถูกต้อง	107	60.5
รัฐควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ประจำทุกอำเภอ	126	71.2
รัฐควรฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเลี้ยงโคนมร่วมกับการทำสวนผลไม้แก่	97	54.8
เกษตรกร		
รัฐควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยง โคนม	81	45.8

ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้ จากตารางที่ 4.27 พบว่า

ข้อเสนอแนะด้านพันธุ์สัตว์ พบว่า เกษตรกรมากกว่าสองในสามเล็กน้อย (ร้อยละ 68.4) เสนอแนะให้รัฐสนับสนุนให้เกษตรกรยืมหรือเช่าซื้อ โคเนื้อพันธุ์ดีในราคาถูก รองลงมา (ร้อยละ 52.5) เสนอแนะให้รัฐสนับสนุนพ่อพันธุ์โคเนื้อประจำกลุ่ม/หมู่บ้าน และเกษตรกรเกือบครึ่ง (ร้อยละ 47.5) เสนอแนะให้รัฐขยายบริการผสมเทียมให้ทั่วถึงและสะดวก

ข้อเสนอแนะด้านอาหารสัตว์ พบว่า เกษตรกรน้อยกว่าสองในสามเล็กน้อย (ร้อยละ 62.1) เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการกับผู้บุกรุกทำลายเลี้ยงสัตว์สาธารณะ และปรับปรุงการปลูกพืชอาหารสัตว์ รองลงมา (ร้อยละ 40.6) เสนอแนะว่ารัฐควรให้ความรู้ด้านพืชอาหารสัตว์และสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์

ข้อเสนอแนะด้านโรคระบาดสัตว์ พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 53.7) เสนอแนะให้สร้างอาสาพัฒนาปศุสัตว์ให้เข้มแข็งเพื่อเป็นเครือข่ายในการบริการฉีดวัคซีน ฯ และติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ฯ และเกษตรกรจำนวนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 52.0) เสนอแนะให้สนับสนุนขากำจัดพยาธิภายนอก และพยาธิภายใน ให้เกษตรกรฟรี หรือจำหน่ายในราคาถูก

ข้อเสนอแนะด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 40.1) เสนอแนะให้รัฐจัดตลาดการค้าโคเนื้อที่มีมาตรฐานในทุกจังหวัด รองลงมา (ร้อยละ 38.4) เสนอแนะให้รัฐบริการข้อมูลด้านการตลาด ราคาโคเนื้อ เผยแพร่ ให้เกษตรกรทราบ โดยทั่วถึงและต่อเนื่องทันเหตุการณ์

ข้อเสนอแนะด้านอื่นๆ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 89.8) เสนอแนะให้รัฐสนับสนุนเงินทุนแก่เกษตรกร โดยให้เงินกู้ระยะยาว ดอกเบี้ยต่ำ รองลงมา (ร้อยละ 60.5) เสนอแนะให้รัฐจัดที่ทำกินให้เกษตรกรและมีเอกสารถูกต้อง และเกษตรกรเกือบหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 71.2) เสนอแนะให้รัฐจัดให้มีเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ประจำทุกอำเภอเช่นเดิม รองลงมา (ร้อยละ 54.8) เสนอแนะให้จัดฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้แก่เกษตรกร และเกษตรกรเกือบครึ่ง (ร้อยละ 45.8) เสนอแนะรัฐสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อร่วมกับการทำสวนผลไม้